

NARODNI DNEVNIK

Izhaja vsak dan opoldne, izvenredno nedelje in
praznike.

Mesečna naročnina: V Ljubljani in po pošti:
Din 20.—, inozemstvo Din 30.—.

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO:

SIMON GREGORČIČEVA ULICA STEV. 13.

TELEFON STEV. 552.

UPRAVNIŠTVO: KONGRESNI TRG STEV. 3.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Pisnim vprašanjem naj se priloži znamka
za odgovor.

Račun pri poštnem ček. uradu štev. 13.633.

Učiteljstvo in SDS.

Takoj po prevratu l. 1918 in po ujedini-
njenju se je zdelo, da bo tedanja napred-
na stranka (ki se je kmalu nato prekr-
stila v demokratsko) znala združiti pod
svoje okrilje vse napredne elemente v
Sloveniji, zlasti pa učiteljstvo. Tedanja
napredna stranka je prinesla s seboj v
novo državo lep političen kapital, ki bi
se bil dal silno pomnožiti, če bi bila
ostala stranka verna in zvesta principom
demokracije, ki jo je bila sprejela kot
osnovno svojega političnega programa.

To pa se ni zgodilo. Stranka je pač
ohranila demokratske principe na je-
ziku in v svojem napisanem programu,
v svojem delovanju pa je proti demokra-
ciji težko grešila, toliko težje, kolikor
bolj je rasla njena politična moč. Na me-
sto plemenite obzirnosti je stopilo stru-
peno sovraštvo proti vsemu in vsem, ki
se niso hoteli slepo klanjati strankarski
diktaturi, začel se je divji lov za ose-
bnimi ugodnostmi in neizmeren teror po-
vsod, kamor je segala moč stranke.
Uradništvo in učiteljstvo je moč stranke
najbolj občutilo, a žalibog jako redko v
prijetnem smislu.

Dejanja, ki so se izvršila pod odgo-
vornostjo stranke proti vsem principom
politične lojalnosti in ki se jih da ozna-
čiti za vse prej kakor za demokratska,
so morala koncem koncev le roditi odpor
pri vseh onih, ki še niso izgubili vsega
čuta za politično dostojnost. Med temi
ljudmi je bilo in je še jako lepo število
učiteljev.

Resnica je, da je vodja samostojnih
demokratov Pribeževič učiteljem njihov
materijalni položaj zelo izboljšal. To pa
je bila tudi njegova sveta dolžnost, a ni-
kaka milost, in jako nedostojno je, če
danes samostojni demokrati apelirajo na
hvaležnost učiteljstva! Za pravico ni tre-
ba vedeti nikomur hvale, ampak le za
milost. Če pa je Pribeževič izboljšal pla-
če učiteljem le z namenom, da si kupi
njihovo politično naziranje, potem mu
zgodovina ne bo pela posebne slave!

Pod političnim terorjem samostojni
demokrati pa je silno trpela stanovska
čast in zavednost učiteljev. Globoko
užaljen je bil tudi njihov čut za dostoj-
nost. Ali mora napreden učitelj res brez
vsakega ugovora prenašati ali celo odo-
bravati nedostojne politične metode, ka-
kršno je vpeljala nekdanja kavalirska na-
predna stranka pod novim vodstvom v
slovensko politično življenje?

To je bilo trajno nemogoče in odpor
je moral priti. Na celjski skupščini se je
pokazalo, da slovenski učitelj ne bo bit
več rob strankarske diktature, da ne
odobrava nasilnih metod, ampak hoče
živeti svojega stanu vredno in politično
svobodno življenje. Slovensko napredno
učiteljstvo v Celju ni zatajilo svojih na-
prednih načel, ampak jih je znova afir-
miralo s tem, da se je proglasilo za sta-
novsko solidarno, a politično za svobod-
no! Resnična naprednost zaničuje vsako
hlapčevstvo, visoko pa dviga prapor svo-
bode, tudi v politiki. Čast mu!

In če bi nič drugega ne odbilo sloven-
skega učiteljstva od SDS kakoršna je da-
nes, bi mu moralo prignusiti to stran-
ko poročanje časopisja SDS o celjskem
shodu. »Deklaracija je delo socialistov
za katerimi stoje komunisti«, je pisal ne-
ki mariborski list z več kot prozornim
namenom. Vsako dete ve, kako so komu-
nisti zapisani v Beogradu. Tudi učitel-
ji to vedo in se nad tako ostudno in-
sinuacijo opravičeno zgražajo. Tudi onim,
ki doslej še niso spregledali, morajo ta-
ke nedostojne metode odpreti oči.

Nobena tajnost danes ni več, da se
nekdanj ponosna in mogočna stavba slo-

Aca Stojanović v Beogradu.

SEJA IZVRŠILNEGA ODBORA RADIKALNE STRANKE V PONEDELJEK. —
OBČINSKE VOLITVE V SRBIJI. — POPLAVE. — NEUSPEH BOŽE MAKSI-
MOVIČA V ZAGREBU.

Beograd, 24. julija. Sinoči je prispel v
Beograd na poziv Uzunovića Aca Stanoje-
vića. Sestlal se je takoj z Markom Trifkovi-
ćem in Uzunovićem in je bilo sklenjeno,
da se sestane v ponedeljek širši izvršilni
odbor radikalne stranke, ki bo reševal
vse spore med radikali v pogledu kandi-
dature za občinske volitve v Beogradu.

Kakor se doznava, tako Aca Stanoje-
vić kakor tudi Marko Trifković ne odo-
bravata niti dela Bože Maksimovića niti
postopanja Bobića. Nato je Aca Stanoje-
vić konferiral z Ilijo Mihajlovićem, pred-
sednikom radikalnega kluba. Tudi Boža
Maksimović je že prispel v Beograd in je
imel včeraj sestanek z Uzunovićem. Ka-
kor se je doznalo, Boža Maksimović ni
uspeh v Zagrebu s svojo misijo, pa se za-
to njegova okolica drži povsem rezervi-
rano.

Sinoči je imel Marko Trifković sestanek
z dr. Leko in Pucljem v vprašanju
poplav in se je določil način, kako naj se
razdeli denar za pomoč poplavljenjem.
Na sinočnji seji ministrskega sveta je re-
feriral Boža Maksimović o svojem poto-
vanju v Zagreb.

Beograd, 24. julija. Včeraj so se v ra-

dikalnem klubu sestali Marko Trifković,
Ilija Mihajlović, Ljuba Živković, Krsta
Miletić in za nekaj časa tudi Miša Trifu-
nović. Na tej seji se je razpravljalo o de-
lu glavnega izvršilnega odbora radikalne
stranke, čigar posel je ogrožen.

Seja glavnega odbora se bo vršila v
duhu Pašičevih informacij in instrukcij
in se je o njih včeraj dolgo konferiralo in
sklepalo. Uzunović in Marko Trifković
sta dolgo časa razpravljala o delu glede
predložitve novih zakonskih načrtov in o
vprašanju poplav ter nazadnje še o tež-
kočah, ki so nastale v stranki. To zadnje
vprašanje je eno od najtežjih, ki dela po-
leg poplav Uzunoviću največ skrbi.

Uzunović je včeraj kategorično deman-
tiral vesti opozicije in njenega tiska, da
je on pod vplivom neke radikalne skupi-
ne, ki pa je po njegovi trditvi niti ni, in
da je on slepo orodje v rokah Nikole Pa-
šića. On je strogo discipliniran človek
svoje stranke in vedno spoštuje nasvete
in navodila starega šefa stranke, ker so
njegovi nasveti bili zmiraj koristni na-
rodu in stranki. Vse ostalo je laž in pod-
tikanje.

Znižanje draginskih doklad.

PRAVILNIK SE NI ODOBREN. — PROTESTI ŽELEZNIČARJEV. — URADNI-
SKA STANOVANJA.

Beograd, 24. julija. O predlogu za zni-
žanje uradniških plač, ki bi moral biti v
najkrajšem času sprejet, se doznava, da
se bodo nižjim uradnikom zmanjšali
prejemki za kakih 50 dinarjev mesečno,
a višjim največ za 400 dinarjev. Narod-
nim poslancem naj bi se znižale dnevni-
ce za 1000, a ministrom za 3000 dinarjev
mesečno.

Beograd, 24. julija. To nedeljo se bodo
vršila v čeli državi protestna zborovanja
železničarskih organizacij. Na teh zboro-
vanjih se bo ostro obsodila namera vla-
de, ki hoče zmanjšati uradniške draginjske
doklade.

Beograd, 24. junija. Na včerajšnji po-
poldanski seji vlade se je pretresal pra-
vilnik, ki ga je predložil dr. Perić o urad-

niških draginskih dokladah in o njih
znižanju. Ta pravilnik ni bil sprejet, ker
se člani vlade niso mogli zediniti.

V pretres je bil vzet tudi zakonski na-
črt o likvidaciji agrarnih odnošajev v
Dalmaciji. Tudi to vprašanje se ni moglo
rešiti.

Nato se je razpravljalo o pravilniku, ki
ga je predložil minister za socialno poli-
tiko Simonović. On je ta pravilnik včeraj
dopolnil pokazal Uzunoviću in Uzun-
ović je pristal na to, da se pravilnik pred-
loži ministrskemu svetu. Minister za so-
cialno politiko ima na razpolago kredit
12 milijonov dinarjev za gradnjo uradni-
ških stanovanj. Na včerajšnji seji je bil
pravilnik v načelu sprejet.

samo ponoven korak, kakor so jih več
že storili drugi demokratski poslanci pri
ministru notranjih del, ki je dal besedo,
da bo storil vse, kar je potrebno za ko-
rektno postopanje podrejenih oblastev.
Naš sestanek ni imel potemtakem druge-
ga značaja kakor navedenega.

NOVA VLADA V FRANCIJI.

Pariz, 23. julija. Nova francoska vlada,
ki jo imenujejo vlado narodne sloge, je
sestavljena. Predsednik vlade je Ray-
mond Poincaré, bivši predsednik re-
publike, minister za vnane zadeve je
Briand, vojni minister Painlevé, minister
za pravosodje Barthou, za mornarico Ley-
gues, za trgovino Bokanowski, za javna
dela Tardieu, za promet Herriot, za so-
cialno politiko Fallières, za pokojnine
Marin, za kolonije Perrier in za kmetij-
stvo Queuille. — Državna podtajništva
so odpravljena.

REDUKCIJE V PROSVETI.

Beograd, 24. julija. V ministrstvu pro-
svete se je sestavila posebna komisija,
ki ima nalogo, da izdela načrt o redukciji
odvisnih oddelkov in razredov na po-
dinih srednjih šolah.

Pašičevci proti Maksimoviću.

Beograd, 24. julija. Minister socialne
politike Milan Simonović je včeraj dolgo
konferiral s predsednikom vlade Uzun-
ovićem. Kakor se je zvedelo, je Simon-
ović ob tej priliki vložil protest zaradi na-
mere ministra notranjih del Bože Maksi-
movića, da se v beograjski občini postavi
politični komisar. Ker je Simonović od-
ločen pristaš Pašičeve skupine, ni iz-
ključeno, da bo zaradi tega spora v obči-
ni zapretil, da je od tega odvisen njegov
nadaljnji obstanek v vladi.

Zaradi istega slučaja z beograjsko ob-
čino so včeraj konferirali v predsedni-
štvu radikalnega kluba Ljuba Živković,
Ilija Mihajlović, Krsta Miletić, Ljuba Po-
pović in še nekoliko poslancev, ki so Pa-
šičevi pristaši. Ob tej priliki se govorilo,
da bo treba začeti z odpravo borbo
proti Boži Maksimoviću zaradi slučaja v
beograjski občini. Ni izključeno, da skli-
če ta skupina radikalov protestno zboro-
vanje v Beogradu, kjer se bo nastopilo in
govorilo proti Boži Maksimoviću.

ŠKODA VSLED POPLAV.

Beograd, 24. julija. Po podatkih, ki so
zbrani v ministrstvu za kmetijstvo, zna-
ša škoda, ki so jo povzročile poplave,
preko 2 milijardi dinarjev. A vsi podatki
še vedno niso zbrani in tako se veruje,
da bo celokupna vsota dosegla 3 milijar-
de dinarjev. Zaradi tega je vlada v zelo
težki situaciji, ker ne ve, odkod naj vz-
ame tako ogromno vsoto za pomoč poplav-
ljenjem.

Vlada je s svoje strani storila korake,
da se najtežje oškodovanim najprej nudi
nujna pomoč. Posebno poštvalnost je
pokazal minister vojske in mornarice
Dušan Trifunović, ki je skoro dan in noč
na ozemlju, koder je naval vode najne-
varnejši. Istotako poštvalne so se po-
kazali naši vojaki, ki zaslužijo za to vso
pohvalo. Kakor se doznava, se pripravlja
velik ukaz o odlikovanju za to delo.

Nevarnost poplav še ni minula. Zlasti
pretekla noč je bila kritična. Ljudstvo od
Apatina do Novega Sada je vso noč čaka-
lo na poslednje navale, ki so pretili, da
uničijo njih zadnje nade in pa vse ono,
kar je še ostalo.

Kakor se doznava iz ministrstva no-
tranjih del, je situacija pri Novem Sadu
prav kritična.

Na včerajšnji seji finančno-ekonom-
skega komiteta se je nadaljevala disku-
sija o vprašanju, kako bi se našli potre-
bni krediti za poplavljenca. Diskusija je
bila precej živahna. Nekateri ministri
niso hoteli pristati na to, da se znižajo
doklade uradnikom in so zahtevali, da
naj se poišče drug način, kako priti do
denarja. Vsota, ki bi se dobila z zmanj-
šanjem doklad, bi znašala 220 milijonov
dinarjev. Nekateri so mislili, da naj se
obdavčijo vse državne licitacije za tak-
sami na priznanih in računih in da se
celokupna vsota rezervira za poplav-
ljenca.

RADIĆ IN NIKIĆ.

Beograd, 24. julija. V političnih krogih
so se razširile vesti o pomirjenju radi-
čevcev in nikičevcev. Po predvčerajšnji
izjavi dr. Nikića se je zdelo, da so te
kombinacije odpravljene z dnevnega re-
da. Toda včeraj popoldne so se zopet po-
javile iste verzije. Pavle Radić je izjavil:
»Za kake take ponudbe ne vem in so tudi
popolnoma nemogoče. Iz stilizacije teh
ponudb, kakor so vržene v javnost, in iz
njihove motivacije, zlasti zaradi napadov
na Stjepana Radića je razvidno za vsa-
kega dobrega poznavalca ljudi in raz-
mer, da so te vesti potekle iz dr. Nikićeve
kuhinje.

Ob redukciji plač.

V Evropi je nastopila doba težkih gospodarskih in socialnih kriz. Belgija in Francija zlasti pa ta, bijeta težak boj za obstanek tranka. Prizori, ki jih sporočajo iz Pariza, spominjajo na pohode mase 1. 1789: napadi na poslance, zbiranje lačnih in ogroženih imetja. V Angliji izgleda, da se preobrazuje ves državni ustroj — premogovna kriza in odpor dominacijonov proti doseljivanju brezposelnih iz Anglije treseta tudi temelje te stavbe — sicer najsolidnejše državne stavbe — ista nesigurnost položaja se čuti tudi drugod po Evropi. Kapitalistični pritisk Amerike, ki se zlata prenasiena pripravlja na gospodarsko zavojevanje sveta, ruši evropske vlade kot enodnevnice. V tej borbi, ko ni več gotovosti, da bo odločitev današnjega dne jutri sploh še kaj pomagala, je razumljivo, da se Evropa giblje med dvema ekstremoma, ki predstavljata vsaj relativno trajnejši obstoj t. j. med dvema diktaturama: ali Rusija ali Italija! Parlamentarni režim je v največji nevarnosti, da se pa te nevarnosti ne zaveda dovolj, je pokazal v Franciji Herriot, ko je v najhujši propasti franka vendarle skočil proti omejenim parlamentarnim polnomočjem, ki jih je zahteval Caillassa in v najusodnejšem momentu strmoljavil — za ceno hipne afirmacije parlamentarizma — redkega moža, ki bi bil z ostrimi merami sicer začasno izločil sodelovanje parlamenta, toda baš s tem pripomogel, da bi se strankarski interesi podredili skupnemu blagru ljudstva in poslanci iztrežili ter izprevideli na kakšnem vulkanu se igrajo z usodo svoje in narodov.

V teh konfliktih je gotovo dolžnost tudi naša, da skrbimo, da potresi ne sežejo katastrofalno čez meje naše države. A zdi se nam, da pri nas ne gre vse v takem redu, da bi lahko dejali, da smo pred katastrofalnimi streslji na varnem. Baš prihaja iz Beograda vest, da se bodo s 1. avgustom znižali prejemki tistemu sloju, ki z brezprimerno postrvovalnostjo in samozatajevanjem pomaga vleči državni voz po najtežjih poteh. Govori se o 3-30 odstotkih. Poplavljeni naj se rešijo z dobesednim izmuzgavanjem najbednejše državne pare, kajti ti procenti gredo seveda na račun draginskih doklad, ki niti sedaj izdaleka niso zadostne za družinsko življenje. Regulacija nizdol se torej začenja pri

tistih, ki so navezani na stalne prejemke in izročeni na milost in nemilost valovom kapitala, niti na eno regulacijo kakšnega drugega vprašanja, ki bi morala iti s to akcijo paralelno, se pri tem ne misli. In to naj se izvrši sedaj, ko se po drugih državah ukrepa ravno nasprotno, ko n. pr. našega uradnika z njegovimi prejemki smatrajo v sosedni Avstriji za berača. In 1. avgust naj ostane v krvavem spominu družinskemu očetu, ki bo dal 2 tretjini svojih prejemkov za stanovanje, od ostale tretjine mu bo pa država vzela polovico! — Ne, to ni prava pot, gospodje! Ali je to točna škoda ugotovljena, ali so razdelitve podpor že tako sistemizirane, da je sigurno, da ta zbrani denar ne bo šel v nič. Ali je po priznanem točnem in hitrem poslovanju res že vse urejeno? Kje je kontrola nad podatki? Kako se bo denar delil? Mar naj te bedne lažnim otrokom od ust trgane vsote gredo res v vodo? Brez koristi? Kaj nima država drugih sredstev za nujno pomoč. Vsa taka in podobna vprašanja se morajo poroditi ob premišljevanju na milijonske afere, ob spominu na zapravljanje ogromnih vsot. To ni v korist parlamentarizmu. Uradnik, ki je končno tudi državljani, si vendar mora misliti, da bi se to vprašanje lahko rešilo blazje in kljub temu v izdatnejšo korist nesrečnim prizadetim. Ali ne bi bilo lažje danes, ko se brezglavo predpisujejo ti soči dinarjev davkov na osebo, naložiti na vsakega državljanca enkratni izjemni prido-nesek za to pomoč — le par dinarjev, ki jih ne bi nihče občutil, bi zadostovalo, če bi se dodalo tistim sredstvom, s katerimi brez dvoma razpolagajo ministristva in o katerih vemo iz ust poslancev, da se o njih ne vo-dijo račundi.

Danes niso več prilike take, da se uporabljajo krediti brez točnih računov, najmanj pa na škodo uradnika, ki trpi od »umne« že od prebrata sem ves čas in se ga nihče ni spomnil v največjih stiskah, ko so žitni baroni kupili denar in trli lastne sočravljanje z najhujšim navijanjem cen.

Parlamentarizem je v nevarnosti in ob zadnjem času, kličemo: ne zamudite rešitve! Država, ki pa na tak način slabi svoj neobhodno potrebiti aparat, tira sebe v propast. In tega parlament ne sme dopustiti — sicer zanika samega sebe.

Pismo iz Prage.

Odmevi Sokolskega zleta. — Kramarovo slovanstvo in italijanofilstvo proti Masaryku in Benešu. — Avanturist general Gajda.

Veličastne sokolske slavnosti so za nami. Zato moremo reči nekoliko odkritih besed. — Ta Sokolski zlet ni bil slovanski, kakor smo bili vajeni od 1. 1891 dalje (od drugega zmeta naprej), marveč bil je češkoslovanski in deloma jugoslovanski. Ni bilo Hrvatov, Bolgarov, Poljakov in Rusov. — Hrvatski Sokol je mogočna telovadna organizacija. Kar je Hrvatov v Jugoslovanskem Savezu, ne šteje za hrvatski narod. In njih ni bilo v Prago! To je že velik minus! — Enako ni bilo Bolgarov in Poljakov! To je naravnost žalostno! Stari sanjač dr. Věrgun s svojo pešičo emigrantov pa ne more predstavljati Rusije!

V Pragi so se sokolski voditelji dobro zavedali, kaj pomenja tolik minus za Slovanstvo, ali niso si znali pomagati, splošno pa je prepričanje, da se morajo do prihodnjega zleta izgladiti vsa nasprotja, ki onemogočajo udeležbo vsaj Hrvatov, Bolgarov in Poljakov.

Sreča je hotela, da so odrekli udeležbo — Italijani. Bratje Čehi niso bili toliko taktni, da bi ne vabili na isto slavnost Jugoslovenov in Italijanov. Češka vlada lahko oficijelno vabi italijansko in eshaesovsko vladu, ki morejo med seboj fraternizovati in vleči druga drugo za nos, ali taka narodna in veselovanska organizacija, kakoršna je Sokol, ne more in ne sme vabiti jugoslovanske Sokole in — fašiste. Kaj so si Čehi in Jugoslovani 1. 1918 na Vavčavskem trgu ob slovanski lipi zaprisegli? Věrnost za věrnost! Zvestoba za zvestobu! Kako morejo slovanske čisto nacionalne organizacije pozabiti, kakšne ostudnosti počenja fašizem nad šeststototični našega najboljšega naroda? Vemo, da najbolj nacionalni, šovinistično češki listi ne zapišejo ne besede v korist naši zatirani raji, ali vsaj te žalosti bi Sokol ne smel zagrešiti, da vabi v Prago — fašiste in Sokole, ki fašiste najhujše preklanjajo! — Kako bi mogli naši Sokoli korakati v istih vrstah s fašisti in poslušati klice: Viva Italia!?

Sicer poznam voditelje našega sokolstva! Poznam idealno slovansko Ganglovo, ali prepričan sem da bi on tudi fašiste pogoltnil! Dr. Kramar je demonstrativno zbežal od banketa, ker je imel sedež blizu zastopnika Sovjetov. Kaj bi storil Gangl, da je imel priliko, sedeti poleg Giunte, požigalca tržaškega Narodnega doma?!

Ali prišla je rešitev, ne po zaslugi češkega ali našega sokolstva, marveč Italijani so instinktivno čutili, da ne spadajo v to družbo: in naši so povod za odpoved — niso hoteli biti v družbi jugoslovanskih Sokolov! Čast njim za toliko uvidevnost in značajnost! Bili bi te prizori za bogove: ne Rusov, ne Poljakov, ne Hrvatov ne Bolgarov — pač pa Italijani in fašisti. Tako daleč so jo prijadrali v Pragi s — slovansko vzajemnostjo. Najžalostnejšo vlogo pa igra pri vsem tem

dr. Karel Kramar, ta veliki panslavist in nacionalist. Da ima Sovjete hudo v želodcu, odkar ne more več na Krim, to je še umljivo. Ali ne more več na Krim, to je še umljivo. Njegovo bikoborstvo za — fašizem. »Narodni Listy« so v Pragi dočela laški fašistički list, ki po zletu srdito vohla proti Masaryku in Benešu, ker nista znala ali hotela preprečiti vzrokov, ki so jih Italijani navajali za svojo odpoved. Dr. Kramar sam je napisal članke, ki bi morali v jugoslovanskem narodu izzvati viharje protestov in nevolje!

Značilno za Dr. Kramarja in njegove »N. L.« je dejstvo, da mu je izvrstno došla odpoved Italijanov za ljuto borbo proti — Hradčanom, proti Benešu in Masaryku. Kaj za to, da imata ta dva moža velikanskih zaslug za CSR; kaj to, da sta ta dva moža prava sreča za mlado češkoslovansko republiko, kaj to: fašistov ni bilo v Prago — zato, proč z Masarykom in proč z Benešom! Strašno! In še vedno je ljudi, ki derejo za njim! »Narodni Listy« pa so edini češki list, ki si je iz starih časov chranil čitatelje tudi pri nas, v naših kavarnah in družtvih!

Vprašam slovanske oboževalce Kramarjevega vseslovanstva: kdaj ste čitali le eno notico v prilog naših zatiranih bratov v Italiji? — Kdor teko dela, kakor Kramar, je hujši naš sovražnik nego Mussolini sam! Srečna sreča, da Kramar ne more postati za Češko — drugi Mussolini, kakor bi bil njegov ideal!

Dr. Kramar vodi proti Masaryku in Benešu grd boj tudi radi afere generala Gajde, načelnika generalnega štaba. Vlada je morala pričeti s preiskavo proti Gajdi, kajti obtožbe so strašne. Gajda je komaj 34 let star, pa — pravijo — ima že 35 let službe (leta v Rusiji! Ze o njegovem delu v Rusiji so znane strašne obtožbe. V tuji državi se je vdnjal za poveljnika in sodnika, ki je zlorabljal vojno pravo ter dal na stotine Rusov postreljati in obesiti! — Za te »zasluge« ga je CSR poslala na visoko vojaško šolo v Pariz, kjer je — tako pravi obtožba — za denar vohunil v prid boljševikom. Ko je 1. 1921 boljševiška vojska korakala proti Varšavi, odkoder bi ji bila odprta pot tudi na Češko in dalje proti zapadu. Tedaj je Gajda izdal ali hotel izdati vse vojaške tajnosti Francozov, ki so Poljake vodili.

To je pač strašna obtožba. Časopisje vsega sveta polni predale in se zgraža, da ima CSR načelnika generalnega štaba, o katerem gre tako ostuden glas. — Kaj je mogla vlada drugega storiti, nego poslati ga na dopust (drugod bi ga takoj zaprli!) in potem izvesti strogo preiskavo?

Dr. Kramar pa rohni proti Masaryku in Benešu in kuje Gajdo v nebesa, ker je tudi Gajda — fašist! Zalostna nam majka!

G. N.

Težke posledice padca franka v Franciji.

Francoški frank pada od dne do dne, da od ure do ure. Nihče ne ve več, ali ima še kaj in koliko, in nihče ne ve, kaj bo jutri. Prebivalstva sta se polastila divja jeza in grozen obup in vse nestrpno čaka, kaj bo prinesla bodočnost.

Francozi so jako delavni in varčni ljudje. Njihovega značaja se ne sme presojati po znanih pariških tipih razkošne razuzdanosti in nebrzdanega veseljačenja, kajti ti ljudje so zvečine tuje, ki se hodijo v Pariz zaba-

vat. Pravi Francoz ni zapraviljivec, ampak je hladen računar, zlasti če gre za denar. Francoz dela in dela in naravnost skopari, samo da doseže svoj cilj, in to je primerna letna renta, ki mu omogoči brezskrbno in brezdelno starost. Tak je tip francoskega buržuja, ki tvori še vedno ogromno večino prebivalstva Francije.

Danes je pa dozdevno sigurna renta v silni nevarnosti. Državni kredit pada, frank pa da, z njim pa tudi trdna vera v mirno sta-

rost. Frank pada sicer že dolgo, toda povprečni Francoz je še vedno upal, da se bo že kako obrnilo na bolje. Ko pa je večina rentnikov spoznala strašno resnico in domela svoj položaj, da je vse izgubljeno, je zavladala povsod strahovita panika.

V trgovinah ni nobeno blago več označeno s ceno. Trgovci z živili prodajajo po uradno določenih cenah le silno majhne količine svojega blaga. Navadno dostavljajo »boljšime« odjemalcem živila naravnost na dom, seveda po precej drugačnih cenah kakor so uradne. Visokih cen pa revnejši sloji ne zmorejo in zato se hrupne demonstracije pojavljajo dan za dnem pred pekarijami in mesarijami. Ne-verjetno se množe tudi samomori iz bede in obupa. Pisma, ki jih zapušča samomoriči odkrivajo neverjetno bedo zlasti takozvanih srednjih malomeščanskih krogov. Neizmerno pa se je zvišalo število beračev, in mnogim od njih se pozna, da se s tem obrtom ne pečajo še dolgo.

V tržnicah ne mine dan brez demonstracij in krvavih pretepotov. Ljudje prevračajo stojnice, pretepaajo prodajalce, blago pa razmečejo. Policija je brez moči.

Neizmerna je beda državnih uslužbencev. Ti izhajajo z denarjem, ki je določen za ves mesec, komaj par dni. Potem sledi glad. V privatnih podjetjih je nekoliko bolje, ker si pomagajo nameščenci z grožnjo s štrajkom. Jake na slabem so vseučiliški profesorji, ki debivajo po 800 frankov na mesec, in pa upokojenci, ki imajo komaj po 100—200 frankov mesečno. In danes je frank vreden komaj še 1 dinar!

Politične vesti.

— **Politično sovražstvo.** Pred dnevi je javnost presenetila vest, da je vpokojen prosvetni inšpektor za srednje šole pri velikem županu v Ljubljani dr. Josip Wester. Njegova upokojitev je prišla povsem nepričakovano, ker nima še toliko službenih let, da bi moral biti upokojen, pa tudi bolan ali star še ni tako, da bi ne mogel opravljati še nadalje svoje službe. V interesu sedaj tolikanj opevane »štednjec« se ta upokojitev torej ni izvršila, ampak so morali biti merodajni zelo drugi vzroki, a nikakor ne taki, kakor jih navaja »Jutro« z ozirom na osebo prosvetnega šefa dr. Lončarja. »Jutro« namreč piše: »... Poročajo nam, da je nadzornik dr. Wester postal žrtev nizkotnih intrig, ker so radičevci in radikali iz Ljubljane pritiskali, da napravi prostor nekemu njihovemu »zaupniku«. Za danes le beležimo ta škandal, ki mora v vsej naši javnosti izzvati splošno ogorčenje. Naj omenimo še to, da se te dni, baš ko je bil ukaz podpisan, mudi v Beogradu prosvetni šef dr. Lončar, katerega bo treba v javnosti poklicati na odgovornost za ta čin najgrše partizanske korupcije.« — Tu di mi beležimo za danes le to, da dr. Lončarja te dni, ko je bil ukaz podpisan, v Beogradu sploh ni bilo, ker je bil v Ljubljani, in da bo šele te dni odpotoval službeno v Beograd. Več bomo poročali o celi zadevi po sodni razpravi.

— **Stjepan Radić obišče Rogaško Slatino.** Dne 28. julija ob 6. uri zvečer pride v Rogaško Slatino Stjepan Radić z ministrom za pošte dr. Superino in več narodnimi poslanci. Njegovi pristaši mu pripravljajo slovesen sprejem. V Rogaški Slatini ostane do 1. avgusta. V tem času se bo vršil tudi sestanek delegatov Radićevih organizacij v Sloveniji, kateremu bo prisostvoval tudi Radić.

— **Lepe razmere.** Poslanec dr. Kumanudi je vložil interpelacijo na ministra notranjih zadev glede umora srbskega časnikarja Hadži Popovića v Skoplju. Dr. Kumanudi trdi v interpelaciji, da je bil morilec Londrev sta-

Slaba prede tudi tujcem, ki od vseh strani kar derejo v Pariz, zlasti iz dežel z zdravno valuto. Ti žive v Parizu skoro zastoj in vzbujajo pri ljudeh občje sovražstvo in ne-vščljivost. Napadi na tuje, ki na stroške francoskega propadanja sijajno žive, so že vsakdanja stvar.

Ogromen naval pa vlada na velike prodajalne, bodisi na one v sredini mesta, bodisi v predmestjih. Trgovci prodajajo blago za bajne vsote v frankih, a v dolarjih ali funtih za naravnost smešne cene. To so nekateri trgovci že uvideli, pa so svoje trgovine rajši zaprli, kakor da bi svoje blago prodajali za nesiguren papirnat denar.

Zviti spekulanti tudi zastavljajalcem niso prizanesli. Oni nosijo v zastavljajalnice vse mogoče blago. Ze naslednjega dne pa zastavljeno blago zopet rešijo in potem zopet zastavijo za znatno večje zneske. Na diferencah baje prav dobro zaslužijo.

Lepe kupčije pa dela železnica. Francoske železnice še niso imele nikdar toliko potnikov kakor danes. Na deželo se voziro razni prekupei z živili, tuje, in vsakovrstni spekulant. Saj vožnja jih ne stane skoro nič, ker se plačuje v — papirnatu valut.

Kakor je v časih splošnih polomov že navada se vrže mnogo ljudi v svojem obupu na nezmislno zapravljanje. Gledališča in zabavišča so večer za večerom prenapolnjena, med veseljaki kraljujejo seveda tuje, zlasti žejni Amerikanci iz »suhe« Amerike. Splošno se lahko reče, da je cela Francija danes takorekoč v razprodaji dokler je ne bo rešila iz splošne zmede močna roka.

Novi dogodki v socialističnem taboru.

Socializem je v deželah naše države, kakor znano, do vojne vedno nastopal enotno. Posamezne stranke so bile vse organizirane v II. internacionali ter so se ločile le po politični razdelitvi teritorija.

To stanje se je takoj po vojni bistveno izpremenilo. Ruska revolucija je ustvarila III. internacionalo in dotedanji enotni socialisti so se prišli cepiti v pristaše II. in pristaše III. internacionala ali kratko: v socialiste in komuniste. Eni kot drugi so tudi osnovali lastne strokovne organizacije ter si postali med seboj najhujši nasprotniki.

Lansko leto so socialisti osnovali strokovno centralo za vso državo URSS (Ujedinjeni radniški sindikalni savez), ki naj bi bil neodvisen od političnih strank, hoteč pri tem privabiti v svoje strokovne organizacije del komunistov in pri tem razcepiti neodvisne strokovne organizacije, ki so komunistično orientirane. Ta namen se pa ni popolnoma posrečil, ker je iz neodvisnih organizacij prestopila v URSS le gotova skupina.

Izključitev neodvisnih strokovnih organizacij iz delavskih zbirk na je na drugi strani te organizacije še okrepila, ker so pridobile na popularnosti.

Delavstvo po ogromni večini odbija strokovno centralo URSS ter ostaja raje neorganizirano.

Edino v Sloveniji in Bosni, kjer so neodvisne strokovne organizacije prepovedane, so njihovi pristaši pristopili v enotne strokovne organizacije, pri nas v Strokovno komisijo, kjer tvorijo opozicijo.

V Sloveniji so strokovne organizacije enotne, vendar pa je zedinjenje izvršeno na tak način, da strokovne organizacije niso mnogo pridobile na članstvu. Nekateri, na primer rudarske, so celo izgubile, nekatere pa pridobile, kakor železničarska.

Ravno valed vprašanja zedinjenja je prišlo do razkola pri slovenskih komunistih. Skupina delavstva pod vodstvom Štuklja, Sedeja, Makue in Vuka se je odcepila od »Delavsko-kmečkega lista«, kjer se zbira pristaši moskovske internacionale.

Od teh dogodkov pa do sedaj so se tekoma časa razmere bistveno izpremenile. Kongres Socialistične Stranke Jugoslavije, ki se je vršil januarja 1. l. v Beogradu, je pokazal

slabo organizacijsko stanje stranke. Tako se je ugotovilo, da je v Mariboru edina stranki na aktivna podružnica, ki še stoji in ki ima nekaj delavstva za seboj.

Na kongresu so se pojavile tri struje: desnica s Koračem in Divacem na čelu, centrum pod vodstvom Luke Ravčevića in Zivka Topalovića in levica, ki so jo tvorili večinoma Bosanci pod vodstvom Jova Jakšića. Razdelili so se ravno na vprašanje razmerja stranke do strokovnih organizacij. Dočim je desnica napadala kongres strokovnega zedinjenja oktobra 1925 in videla v njem delno nevarnost za socialistično stranko in njene pozicije v strokovnem gibanju, je levica vztrajala na vseh sklepih kongresa, zlasti na njegovem sklepu strankarske neodvisnosti strokovnih organizacij.

Po tem kongresu, januarja meseca, so boji še bolj vzplameli in se do maja sploh ni mogel konstituirati odbor SSJ.

Da je boj dosegel svoj višek, je glavna služba nastopa Živote Milojkovića, bivšega komunisti, ki se je pred dvema letoma odstranil iz komunistične stranke. Života Milojković je ravno ideološki vodja nove »Socialističke radničke grupe »Ujedinjenje«, katere glavno glasilo je »Radniško Jedinstvo«.

Milojković je povodom prvega maja srdito napadel vodstvo socialistične stranke, hoteč izpodrinuti vpliv socialistov na vodstvo strokovnih organizacij. Izvrševalni odbor SSJ je odgovoril potom proglasal. Milojkovića grupa in SSJ se koljeto še naprej. Kot ilustracijo teh bojev naj navedemo samo naslov »Životine laži, podmetanja in izvrtanja« v »Radničkih Novinah«, glavnem glasilu SSJ.

Ti boji so imeli svoj odmev tudi v Sloveniji. Ko je policija ustavila »Delavsko-kmečki list«, so smatrali Štukelj, Sedej, Makue in Vuk to za ugoden čas, da nastopijo. Par dni pozneje so izdali list, s katero niso zadovoljni, kakor tudi od komunistov ter zagovarjajo novo stranko.

Na ta proglas je takoj reagirala grupa okrog Antona Kristjana in Kopača. Ta dva sta sklicala sestanek socialistične stranke, ki se mogoče že par let ni vršil. Na tem sestanku se je sklenila resolucija, ki pravi, da je socialistična stranka dovolj široka za vse so-

cialistične elemente, da pa pozdravlja ljudi, ki so uvideli neuspeh komunistične politike. Obenem pa se izreka resolucija proti uslanovitvi nove stranke in nove skupine. S tem so se konflikti prenesli tudi v Slovenijo. V tem času je prišel v Ljubljano tudi Zivota Milojković, da poišče teren za svojo skupino. Našel je dobre pristaje v Štutlju, Sedeju, Makucu, Vuku in drugih.

Nato so se pričele priprave za ustanovitev podobne skupine tudi v Sloveniji. Pred 14 dnevi se je ta skupina formirala in izdala manifest, v katerem proglašajo ustanovitev neodvisne delavske skupine »Zedinjenje«, se izreka za novo enotno politično stranko in govori o bližajočih se parlamentarnih volitvah. V mnogem je manifest naperjen tudi proti komunistom.

Tudi v sami Strokovni komisiji se vrše izpremembe.

Tajnik Golmajer, ki je bil delegat na ženevski konferenci mednarodnega urada dela, je bil odstavljen takoj po svojem povratku s svojega mesta, ker ni v redu vršil svojih poslov.

Obenem pa so se pojavile v strokovnih or-

ganizacijah težnje ekstremnih desničarjev, da se iz strokovnih organizacij izključijo vsi opozicionalni in komunistični elementi. Tako na primer je načelstvo Zveze rudarjev (tajnik Arh, Zagorje) razpustilo podružnico v Velenju, ker se ni strinjala s politiko načelstva. Sivar je celo izročena sodnji; zastopnik Arha je dr. Korun, ki je obenem pravni zastopnik TPD, trdke Glanzmann-Gassner v Trzinu, steklarn »Abel in sinovi« v Zagorju in Hrastniku ter Jadransko-Podunavske banke.

Na nasprotni strani se v strokovnih organizacijah formira delavska opozicija, ki jo vodijo komunisti. Bori se proti izključitvam in je izdala brošuro »Generalni štrajk angleških rudarjev« ter par letakov.

Izven Strokovne komisije je še skupina okrog »Naprepa«, ki je politično organizirana v »Jug. social. demokratični stranki« in ki jo vodi Bernot in Klemenčič. Skupina ima tudi lastne strokovne organizacije kakor tudi druge organizacije.

To je približno splošen pregled socialističnega gibanja pri nas, ki je zlasti prva leta po vojni imelo najlepše nade na uspeh, ki pa je zapadlo dekadenci in razkroju.

Joško Sottler:

Stanovske organizacije kmetijskih strokovnjakov, njih pomen in naloge.

V naših organizacijah obstajajo poled drugih stanovskih organizacij tudi organizacije moči s kmetijsko-strokovno izobrazbo. Imamo pet takih organizacij, ki so najvažnejše: Udruženje agronomov v Beogradu in Zagrebu, Društvo gospodarskih in šumarskih činovnikov v Osijeku, Udruženje državnih ekonomov, poljoprivrednih činovnikov in službenikov v Beogradu in Društvo kmetijskih strokovnjakov za Ljubljansko in Mariborsko oblast s točasnim sedežem v Mariboru.

Delovanje naštetih organizacij je teritorialno več ali manj opredeljeno. Organizacije za celo državo kmetijski strokovnjaki še nimajo.

Zadnji čas gre pokret med kmetijskimi strokovnjaki za tem, da dobe v prestolici stalno zastopstvo. Zamisljeno je osrednje predstavništvo organiziranih kmetijskih strokovnjakov cele države, ki bi po organizatorični obliki predstavljalo ali zvezo (savez) vseh obstoječih pokrajinskih in drugih organizacij, ali pa jedinstveno organizacijo, ki bi se šele ustvarila s fuzijo vseh sedanjih društev in združenj.

Danes še ni mogoče predvidevati uspeha tega aktualnega pokreta. Splošno pa se uvideva že davno potreba preorganizacije kmetijskih strokovnjakov s tem, da si položijo temelje enotni organizaciji za celo kraljevino po vzoru drugih takih stanovskih združenj. Nekateri pokrajinske organizacije so sicer — morda ne neupravičeno — nekoliko nezaupljive napram delovanju bodoče »centralne«, ker vedo za vzgled, ki ne mičejo, vendar je upati, da se izkaže ta pomislek kot neutemeljen. Treba bo dobrih pravil in zmognih ljudi v glavno upravo, odnosno odbor, pa bo šlo.

Kakorkoli se bo vprašanje državne organizacije kmetijskih strokovnjakov že rešilo, gotovo je, da bo mogoča povoljna rešitev dobre stvari le v iskrenem sporazumu med vsemi prizadetimi organizacijami, ki so sedaj samostojne, ki niso od včeraj in ki so gotovo pripravljene doprinesiti tudi največje žrtve pod pogojem, ako bo nudila zamišljena organizacija vsa jamstva, da bodo deležni stanovsko — povdarjam stanovsko — organizirani člani potem večjih koristi kot doslej.

V sosednem inozemstvu so kmetijski strokovnjaki vsekakor boljše organizirani, nego pri nas. Imajo centralne stanovske organizacije na demokratični podlagi in posebna združenja absolventov kmetijskih učnih zavodov. Člani centralnih organizacij morejo biti absolventi kmetijskih šol, od nižješolca do visokošolca, in sicer ali neposredno, ali pa posredno preko svojih ožjih združenj, člani posebnih združenj pa le absolventi dotičnih zavodov.

Kot vzgledno delujočo centralno organizacijo bi bilo omeniti tu »Reichsverband der Absolventen landwirtschaftlicher Lehranstalten Oesterreichs« (Avstrija), kot združenje absolventov pa n. pr. »Association amicale des anciens élèves de Grignon« (Francija).

Pri nas kot rečeno, še ni centralne stanovske organizacije za vse kategorije absolventov kmetijskih šol. Od obstoječih organizacij pa organizirata oba združenja agronomov le absolvente visokih kmetijskih šol, dočim morejo biti, odnosno so člani ostalih organizacij absolventi vseh tipov kmetijskih šol.

Članstvo naših organizacij tvorijo samostojni gospodarji, javni in privatni nameščenci kmetijske stroke.

Kako važne so stanovske organizacije absolventov kmetijskih šol, o tem nas uči zopet inozemstvo. Pri nas — in celo v agrarni državi — zato žal ni dovolj umevanja. Ne s strani javnosti in države, ne s strani kmetijskih strokovnjakov. Prav žalostno posebno za slednje.

Drugod veljajo te vrste organizacij kot posvetodavni činitelji, ki se uvažujejo. Upošteva pa še čisto drugače tudi prosvetno in strokovno delovanje teh organizacij, čijih aktivni člani so nositelji, so pionirji kmetijske kulture.

In zato uživajo te organizacije drugod mnogo več moralne in materialne podpore. Podpira jih država, podpira zasebniki; sveda organizacije potem tudi drugače delujejo. Pri nas se vzdržujejo organizacije zvečine iz članskih prispevkov, ki ne morejo biti visoki, ker to gmotni položaj članstva ne dopušča.

Da je delovanje teh organizacij drugod večje in uspešnejše tudi v zaščito lastnih stanovskih interesov, je znano... Dovolj bo, če omenimo, da se v neki sosedni državi ne sme namestiti noben inozemski kmetijski strokovnjak brez predhodnega zaslivanja centralne organizacije kmetijskih strokovnjakov. Šele, ako ta organizacija v to privoli — in to so pač velike izjeme — more dobiti inozemec dovoljenje bivanja v tisti državi, delodajalec pa dovoljenje, da ga sme nastaviti.

Kako je v tem oziru pri nas, vemo predbro; treba samo malo pogledati okoli sebe.

Da so drugod pravni odnosi kmetijskih strokovnjakov — privatnih nameščencev — urejeni s posebnimi zakoni, je skorajda samoumevno. Dočim so pri nas privatni kmetijski nameščenci brez posebne, zakonske zaščite (izvzemši Dalmacija in Slovenijo, kjer velja menda še stari avstrijski »Guetterbeamengesetz«) imajo n. pr. v Avstriji kot neagrarni državi nameščenci iste stroke mo-

dern (predelan in izpopolnjen) zakon iz prevarne dobe.

In tako bi se moglo navesti še celo vrsto primerov, ki dajejo slabo spričevalo i naši legislativi, odnosno drž. upravi, i kmetijskim strokovnjakom samim. Le priznajmo si: zamudili smo tekom osmih let, odkar imamo lasten državen organizem, odkar naj bi pokazali, da smo zmogni samostojnega, neodvisnega življenja, že mnogo dragocenega časa in težko nam bo zavrniti očitek, češ, zaostali, nazadnjaški smo.

Če kdaj, potem nam mora biti danes kategoričen imperativ, da treba na plan, na delo, kajti mrtve sezone pasivnosti in komednega čakanja je dovolj.

Zdi se, da bodo morali zaktivirati svoje vrste naprej pač kmetijski strokovnjaki sami. Da je vsak absolvent kmetijske šole organiziran v svoji stanovski organizaciji in da plačuje redno svoj mali tribut, članski prispevek, to je najmanjša predpostavka. Toda treba je mnogo več! Široke plasti našega kmetijskega podeželja rabijo prosvetljenja, vzgoje, strokovnega vodstva v težkem boju za vsakdanji kruh. In tu naj bi storil kmetijski strokovnjak — poleg drugih kulturnih delavcev — svojo dolžnost, da dviga in pospešuje z besedo in dejanjem našo kmetijsko kulturo. Čim bo naš kmetijski stan na oni stopnji kulturnega razvoja, ki je potrebna in z ozirom na unske vrline našega ljudstva tudi mogoča — za uspešno tekmovalstvo s sosednimi narodi, potem nastopijo boljše razmere za celoto.

In če bo organizacija kmetijskih strokovnjakov — postranskega pomena, v koji obliki — številčno močna, ovrčena z uspehi dela in ustvarjanja, skratka, činitelj, s katerim treba računati, tedaj bo drugače umevala njene težnje in nastopanje i vlada i javnost.

Pismo iz Rusije.

Naš prijatelj iz Rusije Karl Tevžič nam pošilja sledeče pismo, ki ga radi njegove interesantnosti priobčujemo, zlasti ker dobro karakterizira kot očividce dejansko stanje v Rusiji.

Rostov, 12. julija 1926.

Cenjeni urednik!

V tem pismu vam hočem malo opisati rusko ženo, kajti potrebno je, da vaš pošten list osvetli poznanje življenja našega bratskega naroda in njegovih žena, tako, da bo vsaka Slovenka vedela, da je na svetu še država, ki je prva osvobodila ženo podložništva moškemu in ji dala enakopravnost.

Ruska žena ima pravico glasovanja pri vseh volitvah ter ima tudi pravico biti izvoljena na vsa tista mesta, katera ostalim evropskim ženam niso dostopna, kakor n. pr. v razne sovjetje. Rostovski sovjet pri nas šteje 400 deputatov, med njimi je dvajset odstotkov žen.

Zena je pri možitvi popolnoma svobodna in se more ločiti od moža, kadar se hoče. Mož ji ne sme tega nasilno briniti, kakor je tudi ne sme pretepati. Vse prestopke se kaznuje po posebnem zakonu, ki ga izvršuje specialni komitet »Zenodel«, ki brani in ščiti vse žene, ki se zatečejo k njemu. Komitet ima značaj državne oblasti in obstoji v vsaki občini po vsej Rusiji. Mnogo delavk in delavskih žen je organizovanih. Ustanovljeni so tudi številni »Dedomice«, kjer puste svoje otroke čez dan! »Dedomice« so tudi po vaseh; posebej določeni ljudje vzgajajo tam otroke. Vse te ustanove eksistirajo na račun države.

Po vseh tovarnah so odprte gostilne, upravljajo jih kooperacije, ki imajo večino trgovine v svojih rokah. V teh gostilnah se ljudje lahko prav po nizkih cenah nasitijo in jim za to ni treba vzdrževati domače kuhinje. Tako so tudi organizirane delavske »pracheznice« (pralnice), kjer »mijejo« (perejo) perilo po nizki ceni. Na ta način se osvobodijo žena vseh gospodinskih opravil.

Sporočiti vam hočem tudi nekaj ruskih novic.

Pri nas se je že pričela žetev pšenice in ječmena, ki sta prav lepo obrodila. Obrodile so lepo tudi češnje, jagode in marelice, ka-

kor tudi murke (kumare). V Gruziji bo sadja za okrog 900.000 pudov. Če ne bo kake večje nesreče, bo tudi trgatav na Krimu in v Kavkaziji izvrstna.

V kavkaških gorah so našli bakreno rudo, ki vsebuje 25% bakra in 15% srebra. Strokovnjaška komisija je dognala, da je rude nekoliko milijonov pudov.

Na Krimu so priletele tudi kobilice, ki so grozile požreti vso pšenico. Odposlanih je bilo takoj 10 zrakoplovov, ki so s plini zadušili ta nadlogo. Na Kavkaz pa so prišli iz kalmiških step hrčki. Tudi tja so bili odposlani specialni odredi, ki so s spuščanjem klora v njihove luknje pomorili to drugo nadlogo ruskega kmeta.

V prvi polovici junija je prišlo v rostovsko pristanišče 24 ladij (pomorskih in rečnih) z bremen 548.997 ton. V tej polovici meseca pa je iz pristanišča odšlo 19 ladij s 5.195.33 tonami. Ladje prevažajo večinoma žito, zrna in sol.

Prav lepo sliko je nudila pri nas v Bostonu demonstracija proti angleški vladi, ki je poslala ruski vladi noto glede pomoči ruskih delavcev, ki so poslali 2 milijona rubljev pomoči stavkajočim angleškim rudarjem. Pri tej demonstraciji si je neki duhovnik rostovskega Sabora pred narodom ostrigel svoje dolge lase (znamenje, da se odreka svojemu stanu) in je javno prosil ljudstvo, naj mu oprostí greh, da je tako dolgo »zvižajil« (varal) narod.

H koncu vam še zatrdim, da nisem nikak komunist. (No, da komunisti tukaj pravilno postopajo, moram pač potrditi.) Jaz sem (rd Slovenec in sem za avtonomijo naše lepe Slovenije, katero so nam Srbi dolžni dati. V drugem pismu pa vam hočem napisati, kako živi ruski vojak.

Do svidenja!

Tevžič Karel.

Pismu je priložena tudi karikatura Baldwina, v pozi mirovnega angelja, ki skriva za svojim hrbtom top, naperjen proti sovjetski Rusiji.

Sport.

Odlična nogometna tekma za državno prvenstvo. V nedeljo se vrši v Zagrebu najvažnejša tekma v našem nogometnem sportu: finale-tekma za državno prvenstvo. V finale sta prišla dosedanja prvaka beograjska Jugoslavija in zagrebški Gradjanski. Kako veliko zanimanje vlada za to tekmo, pričča dejstvo, da so skoraj že vsi sedeži na tribunah razprodani. Tekma se bo vršila na igrišču Concordie in ta ukrep je tudi obveljal vzlic temu, da je Gradjanski napravil prošajo na J. N. S., naj bi se tekma vršila na njegovem igrišču ter še zagrozil, da možnost ne bo nastopilo, če se tej prošnji ne ugodí. K sreči so sportniki Gradjanskega sami uvideli nesmišelnost takega postopanja ter so odstopili od svoje zahteve.

Juniorske tekme za pokal SK Ilirije. Nadalnje tekme I. kola se vrše v naslednjem redu: 24. t. m. ob 18. uri 30 minut. Jadran — Mladika — 25. t. m. ob 8. uri 30 min. Mars — Svoboda, Moste — 25. t. m. ob 10. uri Hermes — Triglav. Vse tekme se vrše na prostoru SK Ilirije.

Paddock na cilju. Charles Paddock, ne doseženi ameriški tekač na kratke proge, je v zadnjih letih le redko startal. Prepustil je boj svojim mlajšim tovarišem Hussey, Scholz, Murchison in Borah, sam pa se je posvetil povsem drugemu sportu. Sedaj vemo tudi vzrok, zakaj se je Charlie umaknil iz sportnega tekmovanja. Paddock se je namreč zaročil s filmsko divo Bebe Daniels. Torej ne ravno svetovni rekord, ampak vendar lep uspeh.

Kaznovani svetovni mojster. Francoski svetovni mojster kolesar Grassin absolvira sedaj serijo dirk v Ameriki. Nizozemski kolesarski savez ga je kaznoval z globo 5000 frankov z utemeljitvijo, da ni spolnil startne obveze na amsterdamskem stadionu in s tem oškodoval to podjetje. Nizozemski savez namerava Grassina diskvalificirati, če ne bo startal v avgustu v Amsterdamu.

H. P.:

Znanstveno obratovanje in naša industrija.

Tozadevne študije so pokazale, da imajo izven dela samega ležaje okoliščine večji ali manjši vpliv na intenzivnost dela. Glavno vlogo igrajo tu svetloba, zrak, barve, ritem in godba. Bili so zopet ameriški tovarnjari, ki so se prvi polastili rezultatov omenjenih študij ter začeli odstranjevati neugodno in povečavati in vpeljavati ugodno vplivajoče faktorje v svojih tovarnah. Kot pomelki tajlorizirani ameriški tovarni so izvrševala dekleta neko jako monotono opravilo, tako da je marsikatera vsled vladajoče praznote obolela. Delo je bilo takega značaja, da mu ni bilo treba slediti z očmi. Oziroma se na to okoliščino je nakupil ravnatelj tovarne primerno število mačk ter jih udomačil v delavnih prostorih, da bi zabavale, posebno v dobi mladicev, dekleta. Po preteku gotove dobe je vodstvo konstatiralo, da se je nabava mačk izborna izplačala.

Velike važnosti je dalje pravila, t. j. najugodnejša razvrstitev delavnih odmorov. Tu je bilo, da so za najugodnejši večkratni in kratki odmori. Preizkušnje, ki so se izvršile z ergografom, so pokazale, da potrebuje organizem, ki je dospel do polne utrujenosti, več počitka, kot pa organizem, ki se vsled večkratnega odmora ni popolnoma utrudil.

Na intenzivnost dela ima vpliv tudi dnevan, tedenska in letna doba. Kar se tiče dnevanega dela, se je pokazalo, da ni slabše kot dnevno in da je včasih celo boljše, sicer pa v higijeni oziroma slabše samo zato, ker stanuje večina ljudi v takih okoliščinah, da se ne morejo tako dobro odpočiti in prespati podnevu kot pa ponoči. Od posameznih dni

tečna izkazuje sreda maksimalen efekt, sobota in ponedeljek pa minimalen. Kar se tiče posameznih mesecev, so pokazale tozadevne študije, da je december najugodnejši mesec pri nas. Topli meseci izkazujejo manjšo intenzivnost.

Veliko vlogo igra tudi podnebje. V vročih deželah je maksimum znatno nižji.

Končno je omeniti še kulturno in inteligentno stopnjo posameznika. Ljudje višjevrstnega plemena so povpečno vstrajnejši in boljše delavci kot pa oni nižjevrstnih.

Tudi svetovni in življenjski nazor igra večkrat svojo vlogo pri izvrševanju opravila. Človek, ki smatra delo le za nekako kazen božjo ter življenje tu na zemlji le za brezpomembni in nevažni intermezzo na poti v onostransko, pravo večno življenje je prav lahko nagnjen k površnosti in malomarnosti pri delu. Tudi egoist navadno ne izvršuje stvari, ki mu naloge v tej meri solidno in veslno kot človek z visoko razvitem socialnim čutenjem. Od človeka, ki dela le radi plače ali pa dobička navadno ni pričakovati vestnosti, natančnosti in solidnosti.

Za zvišanje delavnega efekta je dalje zelo važna, da pride pravi človek na pravo mesto. Maksimalen efekt se doseže, kadar je zaposlen človek v enem delokrogu za katerega ima največji interes in največjo sposobnost.

Človek ni za vse poklice enako nadarjen in za vsako delo enako sposoben. Vsak človek ima nadarjenost le za gotova udejstvovanja in zanimanje le za omejeno število opravil, včasih tudi samo za enega ali pa celo za nobenega. Pri današnjem obsegu kulture je izključeno, da bi zamogel biti človek univerzalno sposoben in nadarjen.

Čim ožji je delokrog človeka tem temeljitejše je lahko njegovo znanje na dotičnem polju in tem večjo spretnost, zročnost in sigurnost lahko doseže pri svojem opravilu. Tu

je na mestu pravilo: široko obzorje, ozka specializacija.

Da se doseže maksimalni efekt dela je potrebno da vrši človek opravilo najvišje vrste za katero je sposoben. Ako izvršuje nižje opravilo kot odgovarja njegovi sposobnosti, pomenijo njegove višje zmognosti mrtev kapital.

Vsako učenje in vežbanje konsumira večjo ali manjšo množino energije, ki je odvisna od trajanja učne dobe. Ako človek ne izvršuje dela za katero se je izvežbal, pomeni energija, katero je porabil za učenje in vajo, zgubo. Iz tega razloga izvršujejo po Taylorovi metodi vsa pomožna dela za katera ni treba nobene posebnega vežbanja pomožne sile, ki niso zmogni vršiti kako višjevrstno delo.

V svrhu določitve ali je človek sposoben za določeno opravilo je treba poznati lastnosti in spretnosti, katere zahteva dotični poklic od človeka in konstatirati če ima v postev prihajajoči človek poklicu primerne lastnosti in sposobnosti in v kakšni meri. S to nalogo se peča nova veda, ki se imenuje psihotehnika.

Moderna tehnika je pozvala psihologijo z njenega visoko nad oblaki vsakdanjega življenja pravažaje sfere dolj v nižave, v laboratorije in tovarne. Dosedaj se posluževale psihologije navadno le psihiatrija, pedagogika in kriminalistika. V zadnji dobi pa se skuša opreti tudi proizvajalna tehnika na izsledke eksperimentalne psihologije za katero sta si izlekla največ zaslug Techner in Wundt.

Psihotehnika tvori ono torišče, kjer se stika obratovalna tehnika s konkretno in eksperimentalno psihologijo. Strokovnjaki in specialisti iz najrazličnejših panog so začeli vprašati psihološke zakone, teorije in hipoteze v svrhu določevanja sposobnosti, nadarjenosti in spretnosti posameznikov za izvrševanje določenih poklicev. Začeli so sestavljati razne

objektivne preizkuševalne metode in iznašli že dolgo vrsto, včasih zelo duhovitih tehničnih pripomočkov, priprav in aparatov in to svrhu.

Velika nemška industrijska podjetja kot so A. E. G. Krupp, Siemens-Halske, Loewe, Friese, Blohm, Voss itd. so ustanovila posebne moderno urejene šole za vajence, ki se izbirajo na podlagi psihotehničnih metod. Berlinska tramvajarska družba je ustanovila velik preizkuševalni zavod za izbiro tramvajskih sprevodnikov, saksonsko železniško ministrstvo pa psihotehnični laboratorij za preizkuševanje kandidatov za železniško službo. Podobni zavodi obstajajo tudi v Zedinjenih Državah Amerike.

V zadnjem času se je začela uveljavljati psihotehnika, tudi v ameriških in nemških solah, kjer skuša izpodrinuti dosedanja primitivno, subjektivno ter zato popolnoma nezanesljivo preizkuševalno in klasifikacijsko postopanje. Izsledki novih objektivnih preizkušenj izvedenih na podlagi raznih modernih psihotehničnih pripomočkov in priprav izpadejo v polovici slučajev popolnoma drugače kot pa pri dosedanjih, znanstveno neutemeljeni subjektivni metodi, ki se prakticira v naših zastarelih solah.

Na delavni efekt pa nima vpliva samo sposobnost za določeno delo, temveč tudi zanimanje za dotično delo in veselje do dotičnega opravila. Kjer ni veselja do dela tam tudi ni pričakovati zadostnih uspehov. Ljudje, ki nimajo nikakega izrazitega zanimanja za gotovo delo, vrše svoje opravilo le iz sebičnih, koritarskih motivov. Takim ljudjem je delo neprijetno in se ga po možnosti izogibajo ali pa malomarno izvršujejo, kar se pojavlja v največje meri pri posredovalnih in administrativnih opravilih o katerih je večinoma težko reči, da bi bila zanimiva.

(Dalje prih.)

Današnja »velika moda« je cape! Ko je bila izdana v začetku sezone ta parola s centralne mode iz Pariza, ni pri nas pač nihče pričakoval, da si bo pridobila ta moda v tako kratkem času tako veliko popularnost! In vendar je prišlo tako! Cape se je priljubil damam skoraj bolj kot kostum, ki mu je vse proročevalo triumfalno zmago. Najsi misli kdo o tej modi kar hoče — kritični opazovalec mora priznati, da se cape ne poda vsaki dami, ker ga je treba znati nositi — ignorirati te mode ne more noben vesten kronist. Ta moda je postala zelo mnogostranska, tako mnogostranska, kot cilji, za katere je zamišljena. Dopoldne vlada kratki cape, pelerinica, ki je tako mišno dopolnilo k jumper oblekici. Gracioznost teh malih ogrinjaj se izborno poda k našim podjetnim športnim oblekam. Ta ogrinjale se podajo pravzaprav vsaki dami, celo močnejšim. Okroglo prikojena iz volnenega blaga so prav tako mišna kot plisirane iz lahkega kina ali pa georgelne črepa. Bolj nevarni je cape plašč, ki manjšim damam nikdar dobro ne pristaja, ki pa pristaja slokim po slavam vedno izborno. Često je izdelan tako, da se cape lahko odzame. To je praktičen izhod, ki ga bo pozdravila večina dam z veseljem. Čim bolj se bliža večer, tem daljši postaja cape. Popoldan je dolg pogosto že tretj četrt ali pa sega celo do roba obleke. Tedaj pa stavi na damo velike zahteve, zakaj dolgo ogrinjalo učinkuje samo tedaj dekorativno in chic, če se ga pravilno nosi. Isto velja glede večernega cape-a. Pariz favorizira iz panne ali brokata izdelanega. Često je podložen s toplo kožuho, kajti kožuhoine želi danes dama po leti prav tako kot po zimi. Poletna kožuho, s kožuhoino podložen ali pa obrobjen cape plašč si vidi v elegantnih kopaljših prav tako pogosto, kot mali cape iz blaga in moderni cape plašč sam v skromnejših kopaljših. Cape je pač danes »velika moda«.

Kar se tiče njegovega izumitelja, naj povem, da je gluhost naraščala, da so se ustnice vedno bolj slabotno gibale, sicer pa ni bilo teden dni druge spremembe v njegovem stanju. Tisti dan pa, ko sva do-

»Ne morem jih očistiti,« je tožila, »tudi ne odstraniti zagorele barve.«

(Dalje prth.)

Razglas.

Št. 2987/19-355.

Na podstavi odločbe gospoda ministra pravde z dne 22. maja 1926
S br. 2998, se bo prodajala na

javni ustni licitaciji

celokupna premožna in nepremožna imovina
nemških državljanov »Bratje Winkle« v Sevnici
v Sloveniji.

Licitacija se bo vršila dne 1. septembra 1926 v pisarni državnega komisarja v Sevnici, in sicer se prične ob 9. uri, konča pa se ob 15. uri.
Imovina, ki se bo prodajala, je ta-le:

A. Imovina protokolirane firme »Bratje Winkle« (Brüder Winkle):

1. Zemljišča v katastralni občini Sevnici:
 - a) pod vl. št. 354;
 - b) pod vl. št. 534;
2. zemljišča v katastralni občini Metenrvhu pod vl. št. 3;
3. vse stavbe na zemljiščih, navedenih pod 1. in 2.;
4. ves živi in mrtvi inventar, ki je last firme »Bratje Winkle« in pripada k tej imovini, kakor tudi sploh vsi stroji, tornice, vse premožnine in zaloge te firme.

B. Privatna imovina Julija Winkleja:

- a) zemljišča v katastralni občini Sevnici pod vl. št. 517;
- b) zemljišča v katastralni občini Stari vasi—Vidmu pod vl. št. 117;
- c) vse stavbe na teh zemljiščih.

C. Privatna imovina Andreja Winkleja:

- a) zemljišča v katastralni občini Sevnici pod vl. št. 498 in 572;
- b) zemljišča v katastralni občini Ledini pod vl. št. 303 in 311;
- c) vse stavbe na teh zemljiščih.

Pojasnila o stvari daje sekcija za sekvestre v Ljubljani, Turjaški trg št. 4 ob uradnem času, tu se lahko vpogledajo tudi pogoji, ki so za licitacijo merodajni. Z dovolitvijo sekcije se tudi lahko ogledajo predmetne imovine na licu mesta.

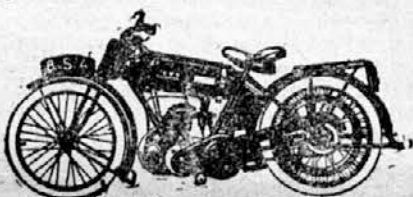
Sekcija za sekvestre ministrstva pravde v Ljubljani,
dne 5. julija 1926.

Šef sekcije za sekvestre:

Zamida s. r.

B. S. A. MOTOCIKLI

In priklopc najnovejši modeli 1926. po znižanih cenah dospeli.
Na ogled in poskušnjo pri JUGO AUTO, d. o. o., Ljubljana,
Dunejska c. 36. Telefon 236. - Ceniki na zahtevo brezplačno.

Modroce

iz najboljšega domačega
in češkega platna, postelj-
ne mreže, zložljive po-
stelje, otomane deko-
racijske patent divane in
tapetniške izdelke nudi
najceneje

RUDOLF RADOVAN

tapetnik

Ljubljana, Krekov trg 7.

Vsled zaključka prodajamo vsa oblačila
letne sezije

po skrajno znižanih cenah
v naši detajlni trgovini Erjavčeva cesta št. 2
Konfekcijska tovarna FRAN DERENDA & Cie., Ljubljana

Najboljša, najcenejša
kolesa in šivalni stroj
so edino

Petelinčevi

znamke

Gritzner, Adler, Phönix

Blizu Prešernovega
spomenika za vodo.

za dom, obrt in industrijo. Pouk brez-
plačen, ugodni plačilni pogoji - Tudi
na obroke. - Večletna garancija.

Josip Petelinc, Ljubljana

Od dobrega
najboljše je
švicarski
pletilni stroj
DUBIED

Mali oglasi

Za vsako besedo se plača
50 par, za debelo tiskano
pa Din 1.—.

Krasne dekoracijske patent-divane

v plišu

vam nudi izredno poceni

Rudolf Sever,

Ljubljana, Gosposvetska 6.

Vabim na ogled!

Volna in bombaž

za strojno pletenje in
vsakovrstna ročna dela se
odbi v veliki izbiri in po
najnižjih cenah pri Karel
Prelogu, Ljubljana, Gospo-
ska ul. 3. — Stari trg 12.

Perica

proti stalni mesečni plači
se išče za parno pralnico.
Informacije se dobe do
24. t. m. na Miklošičevi
cesti 20, soba 233, od 12.
do 13. ure, kjer je tudi
vložiti pismene prošnje z
zahtevkom plače.

Ekonom in lesni manipulant

28 let star, neoznjen,
govoreč več jezikov,
išče primerne mesto.
Zamore položiti tudi
50.000 Din kaveje. —
Vprašanje na upravo
tega lista pod »Stalna
služba«.

Sprejem

v inštrukcijo dijaka nižjih
šol proti nizkemu honorar-
ju ali proti dnevni hrani
Uspeh zajamčen! Intere-
sente prosim, da puste
svoj naslov v upravi »Na-
rodnega Dnevnika« pod
šifro »Inštrukcija«.

PREMOG - ČEBIN

Wolfova 1/II. - Telef. 56.

Iv. Brunčič & Fr. Rebernik

pleskarja in ličarja

Ljubljana, Karel Kotnikova ul. 3

Se priporočata za vsa v to stroko spa-
dajoča dela.

Delo solidno! Cene zmerne!

Znižane cene in
največje skladi-
šče dvokoles,
motorjev, otro-
ških vozičkov,
šivalnih strojev, vsakovrstnih na-
domestnih delov, pneumatike. Po-
sebeni oddelek za popolno popravo
emajliranje in poniklanje dvokoles, otroških vo-
zičkov, šivalnih strojev itd. — Prodaja na obroke.
Ceniki franko.

„TRIBUNA“, F. B. L.
tovarna dvokoles in otroških vozičkov.
LJUBLJANA, Karlovska cesta 4.

Stekleno

strešno opeko imajo stal-
no v zalogi Združene ope-
karne d. d. v Ljubljani.

Pouk

iz predmetov gimnazije in
realne gimnazije za po-
navljalni izpit prevza-
mem. Naslov v tiskarni
»Merkur« I. nadstropje.

Lipski velesejem

največji velesejem sveta:

11.000 razstavljalcev iz 21 dežel
160.000 kupcev iz 44 dežel

Jesen 1926:

29. avgusta do 4. septembra

Tudi za Vas je obisk velikega pomena!

Podrobna pojasnila daje:

Častno zastopstvo
STEGU IN DRUG, Ljubljana,
Gledališka št. 8

Oglašujte v „Narod. Dnevniku“!

UNDERWOOD

pisalni stroj je dosegel svetovni sloves, nad 2.000.000 strojev v prometu in rabi.
Zastopnik LUD. BARAGA, Ljubljana
Šelenburgova ul. 6. — Telefon 980.

Prva žebliarska in železoobratna zadruga v Kropi in Kamni gorici.

Pisma: Žebliarska zadruga, Kropa (Slovenija).

Brzjavke: Zadruga Kropa.

Telefon interurban: Podnart 2.

Žebli za normalne in ozkotirne
železnice.
Žebli za ladje, črni ali po-
cinkani.
Žebli za zgradbe, les itd.

Žebli za čevlje.
Spojke za odre in prage.
Spojke za ladje in splave.
Železne brane.
Zobje za brane.

Ključke za podobne, zid, cevi,
žlebove itd.
Vijaki z maticami.
Podložne ploščice.
Maticice.

Zakovice za tenderje, kotle,
mostove, sode, pločevino,
kolesa itd.
Vijačni čepi.
Verige.

Izdeluje lahke transmisije, popravlja strokovnjaško gospodarske stroje in opreme za vodne žage in mline.

Vsi v našo stroko spadajoči železni izdelki po vzorcih in risbah najceneje.

Ilustrovani ceniki na razpolago.

Prodaja se samo na debelo trgovcem.